

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

HE99/2025 vp: TAE 2026

Pääluokka 35

Asunto- ja ympäristöjaosto 3.10.2025

Päivi Gummerus-Rautiainen
Tia Laine-Ylijoki-Laakso
Anna Häggman

Luonnonsuojelu

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Luonnonsuojelun rahoitus

- Toimenpiteitä luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen pysäyttämiseksi jatketaan.
- Luonnonsuojelualueverkoston ja heikentyneiden elinympäristöjen tilaa parannetaan toteuttamalla METSO- ja Helmi-ohjelmia.
- Toimenpiteitä rahoitetaan kolmelta momentilta.
 - 35.10.21. Eräät luonnonsuojelun menot 15,54 milj. euroa
 - 35.10.52. Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät 47,65 milj. euroa
 - 35.10.63. Luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenot 39,38 milj. euroa

METSO-ohjelma ja momentti 35.10.63

- Nykyinen ohjelmakausi (2008–2025) on saavuttanut ympäristöhallinnon osalta sille asetetut määrälliset tavoitteet, joilla tavoiteltiin pysyvän luonnonsuojelualueverkoston kehittämistä 96 000 hehtaarin suuruisella alueella.
- METSO:n uuden toimintakauden (2026–2040) valmistelu on lausuntovaiheessa ja ohjelman on tarkoitus käynnistyä ensi vuoden alussa.
- Tavoitteena tulee olemaan v. 2026 n. 3000 ha ja määrärahaa on tähän varattu n. 19 M€.
- Vuodesta 2026 alkaen METSO-ohjelmaa toteutetaan elinvoimakeskuksista
- Samalta momentilta maksetaan myös muut luonnonsuojelun maanhankinta- ja korvauskulut maanomistajille mm. Natura-toteutus, rauhoitettujen lajien aiheuttamat vahingot yms.
- Lunastuslain korvausperusteiden muutoksesta, Natura-verkoston suojelutavoitteista ja EU-sitoumuksista aiheutuu kustannuspaineita momentille tulevinä vuosina.

Helmi-ohjelma

- Helmi-ohjelmaan kohdennetaan vuonna 2026 yhteensä noin 24 milj. euroa (momentit 35.10.21, 35.10.52. ja 35.10.63).
- Helmi-ohjelmakauden puolivälissä, vuoden 2025 lopussa ohjelman ympäristöministeriön hallinnonalan vastuulla olevista toimenpiteistä on saavutettu arviolta noin 41 % vuoteen 2030 ulottuvista tavoitteista.
- Nykyisellä ohjelman resurssitasolla Helmi-ohjelman tavoitteiden edistyminen on hidastunut, eikä valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaista tavoitetasoa saavuteta vuoteen 2030 mennessä. Vajasta resursseista on sekä momentilla 35.10.21 että Metsähallituksen Luontopalveluiden momentilla 35.10.52.
- Helmi-ohjelman elinympäristökohtaisista tavoitteista resurssien niukkeneminen hidastaa merkittävimmin mm. perinnebiotooppien kunnostukseen ja hoitoon (momentit 35.10.21 ja 35.10.52), arvokkaiden lintuvesien kunnostuksiin ja pidempiaikaiseen hoitoon (momentti 35.10.21) sekä soiden ennallistamiseen (35.10.21 ja 35.10.52) liittyviä tavoitteita. Lisäksi arvokkailla lintuvesillä tehtävät haitallisten vieraslajien minkin ja supikoiran torjuntatoimet edellyttäisivät lisäresursseja (erityisesti minkinpyynnin tehostaminen) (momentti 35.10.21).

Pilaantuneet alueet

Yleistä

- Valtioneuvosto hyväksyi Valtakunnallisen pilaantuneiden maa-alueiden riskienhallintastrategian joulukuussa 2015. Strategian päämääränä on saada pilaantuneista maa-alueista aiheutuvat riskit terveydelle ja ympäristölle kestävällä tavalla hallintaan vuoteen 2040 mennessä. Pohjavesialueilla sijaitseville, kiireellisiksi arvioiduille kohteille, tavoiteaika on vuosi 2027 vesienhoitosuunnitelmien aikataulun mukaisesti.
- Tietoja pilaantuneiksi epäillyistä, todetuista, puhdistetuista sekä pilaantumattomiksi todetuista kohteista on koottu maaperän tilan tietojärjestelmään (MATTI), jonka kohdemäärä on yli 30 000. Kohteet ovat tyypillisesti vanhoja teollisuusalueita, kaatopaikkoja ja polttonesteiden jakeluasemia. Vuosittain tunnistetaan noin 600 uutta MATTI-kohdetta.
- MATTI-kohteista noin 800 arvioidaan olevan isännättömiä, joiden selvittäminen ja puhdistaminen edellyttävät valtion rahoitusta. Tehtävä on vuonna 2016 keskitetty Pirkanmaan ELY-keskukseen (Maaperä kuntoon –ohjelma), joka vastaa kohteiden selvittämisen ja puhdistamisten edistämisestä joko järjestämällä työn kokonaan valtion toimesta yleisen ympäristö- ja terveysedun näin edellyttäessä tai myöntämällä PIMA-tukilain mukaista valtionavustusta.
- Maaperä kuntoon –ohjelman puitteissa edistetään lisäksi valtion vastuulla olevien (19 kpl) käytöstä poistettujen ja hylättyjen vakavaa ympäristön pilaantumista tai ympäristölle tai terveydelle mahdollista vaaraa aiheuttavien kaivannaisjätteiden jätealueiden (KAJAK) seurantaa, selvityksiä ja riskienhallintatoimenpiteitä.

Pilaantuneiden alueiden kunnostustilanne

- Ensisijaisesti pilaantuneen alueen selvittämisen ja puhdistamisen toteuttaa ja maksaa pilaantumisen aiheuttaja. Jos aiheuttajaa ei saada vastuuseen, toissijaisessa vastuussa on alueen haltija tai maanomistaja ja viime kädessä valtio voi vastata kunnostustoimista ja – kustannuksista.
- Pilaantuneita alueita on vuodesta 1986 lähtien puhdistettu noin 6 600 kpl ja näistä valtion rahoitusta edellyttäneitä kohteita on ollut noin 460 kpl.
- Maaperä kuntoon -ohjelman puitteissa on vuosina 2016–2024 selvitetty valtion rahoituksella 321 kohteen pilaantuneisuus ja puhdistettu kestävästi 33 valtakunnallisesti priorisoitua riskikohdetta. Tämän lisäksi on PIMA-tukilain myötä (1.1.2020 lähtien) myönnetty valtionavustusta 58 kohteen pilaantuneisuuden ja riskien selvittämiseen sekä 46 kohteen puhdistamiseen.
- KAJAK-työhön myönnetyn 1,4 miljoonan euron erillismäärärahan avulla on pystytty vuosina 2020–2024 toteuttamaan yhden kohteen kunnostus, viisi selvityshanketta sekä keräämään seurantatietoa seitsemältä kohteelta.

35.10.22 – ympäristön kunnostaminen ja maaperänsuojelun kehittäminen 1 250 000 €/a – TAE 2025 100.000 € leikkaus

- Momentilta rahoitetaan valtakunnallisen Maaperä kuntoon –ohjelman toimeenpano, MATTI-järjestelmän ylläpitoa ja kehittämistä sekä pilaantuneisiin alueisiin liittyvää kansallista ja kansainvälistä asiantuntijatyötä. Lisäksi momentilta on rahoitettu KAJAK-kohteiden ympäristö- ja terveysvaikutusten selvittämistä sekä riskienhallintatoimenpiteitä.
- Yleisen kustannustason noustua määrärahat riittävät entistä harvempien kohteiden riskien selvittämiseen ja poistoon ja rahoitusta odottavia, pohjaesialueilla tai asuinalueilla sijaitsevia riskikohteita, on useita.
- KAJAK-määräraha on sidottu käynnissä oleviin hankkeisiin, eikä työtä pystytä jatkamaan nykyisen rahoituskehyksen puitteissa. Leppävirralla sijaitsevalla Särkiniemen entisellä nikkeli- ja kuparikaivoksella sekä Orijärven entisellä valtakunnallisesti merkittäväksi rakennetuksi kulttuuriympäristöksi luokitellulla kuparikaivoksella on laajojen ympäristöselvitysten ja riskinarviointien perusteella todettu tarve mittaville kunnostuksille. Myös Outokummun kaupungin osalta olisi välttämätöntä saada kaivannaisjätteiden aiheuttamat laajat ja pitkäaikaiset ympäristö- ja terveysvaikutukset hallintaan ja löytää kokonaisvaltainen, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävä ratkaisu kaupungin kehittymisen tueksi.

35.10.61 – pilaantuneiden maiden kunnostustoimet 1 521 000 €/a

- Momentilta rahoitetaan PIMA-tukilain mukaiset valtionavustukset (selvittäminen ja puhdistaminen) sekä järjestämistehtävänä toteutettavat valtakunnallisesti priorisoitujen riskikohteiden kunnostukset.

EU-komission ehdotus direktiiviksi maaperän seurannasta ja kestävästä

- Ehdotuksen mukaan jäsenvaltioiden tulee tunnistaa ja arvioida pilaantuneita alueita ja poistaa pilaantuneiden alueiden aiheuttamia riskejä annetussa määräajassa.
- Direktiivi astunee voimaan tulevan talven aikana. Tämä lisää lähivuosina pilaantuneiden alueiden riskien selvittämisen ja puhdistuspaineita merkittävästi ja edellyttää lisäksi pilaantuneita alueita koskevien tietojen nykyistä tehokkaamman saataville saattamista sekä MATTI-tietojärjestelmän kehittämistä.

Kiitos

Päivi Gummerus-Rautiainen

Paivi.Gummerus-Rautiainen@gov.fi

Tia Laine-Ylijoki-Laakso

Tia.Laine-Ylijoki-Laakso@gov.fi

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Aleksanterinkatu 4–10, Helsinki | PL 35, FI-00023 Valtioneuvosto | ym.fi

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the
Environment

